

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL.410.1.4.2025

Elżbieta Skaskiewicz
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 61 A,
10-449 Olsztyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. w części – wykorzystanie dotacji celowej
z budżetu państwa na finansowanie wypłaty bonu energetycznego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
tel. 48896788200, lol@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Al. Marsz. J. Piłsudskiego 61 A, 10-449 Olsztyn (dalej: MOPS)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Skaskiewicz, Dyrektor, od 24 marca 2023 r. (dalej: Dyrektor)
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art.2 ust.2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Artur Żukowski, Starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/9/2025 z dnia 10 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny pod względem legalności, gospodarności i rzetelności wykorzystania przez MOPS dotacji celowej z budżetu państwa w części 85/28 – województwo warmińsko-mazurskie na sfinansowanie wypłat bonu energetycznego.
Zakres kontroli	Podstawą sformułowania oceny wymienionego wyżej obszaru były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych: – szczegółowe badanie próby wniosków o wypłatę bonu energetycznego w zakresie terminowości i rzetelności ich rozpatrywania, – weryfikacja wypłat bonu energetycznego, – analiza prawidłowości i terminowości sporządzenia rozliczenia otrzymanej dotacji na wypłatę bonu energetycznego.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. Opis ustalonego stanu faktycznego.

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	MOPS na ogół prawidłowo podejmował działania w ramach realizacji zadania z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłaty bonu energetycznego sfinansowanego ze środków dotacji celowej przyznaje w części 85/28 województwo warmińsko-mazurskie.
---------------------	---

Badanie próby 50 wniosków o wypłatę bonu energetycznego (spośród 6571 złożonych w 2024 r.) wykazało m.in., że były one weryfikowane pod względem kryterium dochodowego oraz głównego źródła ciepła, a informacje o przyznaniu bonu energetycznego przysyłano wnioskodawcom. Jednak nie we wszystkich badanych przypadkach dokonywano tego rzetelnie. Stwierdzono bowiem, że w wyniku błędów zaistniałych w toku prowadzonych postępowań, w dwóch przypadkach przyznano świadczenie podstawowe, mimo że wnioskodawca ubiegał się o świadczenie podwyższone, a w pozostałych czterech wydano decyzje odmowne uznając, że przekroczone zostało kryterium dochodowe. Nie wywiązano się również z obowiązku wynikającego z art. 10 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³ (dalej: KPA) i w przypadku 10 postępowań, które zakończyły się wydaniem decyzji administracyjnej o odmowie przyznania bonu energetycznego nie poinformowano wnioskodawcy (strony postępowania) o możliwości wypowiedzenia się przed jej wydaniem co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Ponadto, w toku kontroli ustalono, że 42 wnioski spośród 6 409 rozpatrzono w terminie dłuższym niż określił to ustawodawca w art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym, tj. po upływie 60 dni od daty ich prawidłowego złożenia, a opóźnienie wniosło od jednego do 52 dni.

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku, gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 572

Terminowo natomiast wywiązano się z obowiązku przedstawienia wojewodzie rozliczenia dotacji. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ww. ustawy podano w nim liczbę oraz kwoty wypłaconych bonów energetycznych, które były zgodne z ewidencją księgową.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. W dniach od 1 sierpnia do 30 września 2024 r. do MOPS wpłynęło 6566 wniosków o wypłatę bonu energetycznego⁴, zaś po 30 września 2024 r. wpłynęło 5 wniosków, które dotyczyły zmiany wcześniej przyznanego przez MOPS świadczenia. Cztery z nich dotyczyły zmiany przyznanego świadczenia z podstawowego na podwyższone (dwa świadczenia przyznane na skutek niezaznaczenia we wniosku przez wnioskodawcę informacji o źródle ciepła uprawniającego do podwyższonego świadczenia, a dwa na skutek błędu pracownika) i jeden dotyczył zmiany przyznanego świadczenia podstawowego w związku z podaniem we wniosku zawyżonej liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego. Jak wyjaśniła Dyrektor wszystkie decyzje w sprawie korekty zostały wydane, a środki wypłacono do końca listopada 2024 r.

(akta kontroli str. 9-10, 133-138)

2. MOPS rozpatrzył pozytywnie bądź odmownie w terminie 60 dni licząc od dnia prawidłowego złożenia wniosku 6 309 wnioski. Po upływie tego terminu rozpatrzył 100 wniosków, a przyczyną nieterminowego rozpatrzenia w 58 przypadkach było m.in: przedłużające się postępowanie w związku z koniecznością przeprowadzenia przez MOPS pogłębionej weryfikacji wniosku i długotrwałe oczekiwanie na odpowiedź z instytucji zewnętrznych dotyczących weryfikacji dochodów lub źródła ciepła⁵. W pozostałych 42 przypadkach rozpatrzenie wniosków po terminie nastąpiło z przyczyn leżących po stronie kontrolowanej jednostki, co opisano szerzej w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 9-21, 133-138)

3. W 2024 r. MOPS nie rozpatrzył 149 wniosków o wypłatę bonu energetycznego, w tym w 40 przypadkach osoby składające wniosek nie zastosowały się do wezwania w celu poprawienia lub uzupełnienia wniosku. Dyrektor MOPS w sprawie przyczyn pozostawienia bez rozpatrzenia pozostałych 109 wniosków podała, że: sprawy wszczęte na powyższe wnioski były rozpatrzone i zakończone w dwóch trybach, tj.: „wniosek zamknięty bez nadania biegu” oraz „wniosek przekazany według właściwości”. W szczególności przypadki te dotyczyły m.in.:
 - wydania postanowień o łączeniu postępowań administracyjnych i wydawanie jednego rozstrzygnięcia w sprawie⁶ w sytuacji, gdy przy

⁴ Wskazane w art. 2 ust. 7 i ust. 8 ustawy o bonie energetycznym.

⁵ M.in. z Urzędu Skarbowego w Olsztynie, Wojskowego Biura Emerytalnego, Biura Emerytalnego Służby Więziennej, Biura Emerytalnego MSWiA, ZUS oraz dodatkowymi wyjaśnieniami zarządców budynków lub wnioskodawców.

⁶ Jeśli spełnione były warunki określone w art. 62 KPA.

procedowaniu wniosków wyszły okoliczności, złożenia przez stronę więcej niż jednego wniosku, a stan faktyczny w nich wskazany był tożsamy.

- Wydania decyzji o umorzeniu postępowania administracyjnego⁷ wskutek złożenia rezygnacji przez wnioskodawcę lub rozpatrzenia wniosku złożonego wcześniej.
- Wydania postanowień o odmowie wszczęcia postępowania administracyjnego⁸ w sytuacji, gdy wniosek został uprzednio ostatecznie rozpoznany przez organ, a strona ponawiając wniosek nie wniosła żadnych nowych faktów oraz nie wskazała nowych okoliczności w sprawie.

(akta kontroli str. 9-10, 133-138)

4. Na dzień 31 grudnia 2024 r. w MOPS nie załatwiono 13 wniosków złożonych w ustawowym terminie. Jak wyjaśniła Dyrektor zatwierdzenie w systemie trzech wniosków nastąpiło po 1 stycznia 2025 r., pomimo tego, iż rozpatrzenie tych wniosków nastąpiło w 2024 roku (zatwierdzenie decyzji jest czynnością techniczną i nie może być wiązane z terminem rozpatrzenia wniosku), 8 spraw zostało rozstrzygniętych w m-cu styczniu 2025 r. po ówczesnym zawiadomieniu strony o przesunięciu terminu załatwienia sprawy na podstawie art. 36 § 1 ustawy kodeks postępowania administracyjnego. Dwie sprawy zostały ponownie rozpatrzone po złożonych przez strony odwołaniach (jedno odwołanie rozpatrzono zgodnie z wnioskiem strony na podstawie art. 132 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego, drugie po rozstrzygnięciu i zwróceniu akt przez Samorządowe Kolegium Odwoławczego.

(akta kontroli str. 9-10, 133-138)

5. Na dzień 31 stycznia 2025 r. w MOPS nie rozpatrzono dwóch wniosków o wypłatę bonu energetycznego złożonych w ustawowym terminie. Dyrektor wyjaśniła, że: sprawy te zostały rozpatrzone w m-cu lutym 2025 r. Jedna z nich po dwukrotnym zawiadomieniu strony o przesunięciu terminu załatwienia sprawy na podstawie art. 36 § 1 KPA, a druga po otrzymaniu akt sprawy z Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

(akta kontroli str. 9-10, 133-138)

6. W MOPS, po rozpatrzeniu 669 wniosków wypłacono świadczenia w terminie 7 dni, zaś w 4 807 przypadkach – powyżej 7 dni. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora MOPS: znaczna część wniosków była rozpatrzona w sierpniu i wrześniu 2024 r. i wg stanu na 30 września - 2806 wniosków zostało pozytywnie rozpatrzonych i przygotowanych do wypłaty. W okresie od 1 października do 30 listopada 2024 r. pozytywnie rozpatrzono i przygotowano do wypłaty kolejnych 2665 wniosków. W związku z tym, że środki na wypłatę bonu energetycznego wpłynęły na konto MOPS w dniu 29 października 2024 r., nie mogliśmy wcześniej dokonywać wypłat świadczeń.

⁷ Na podstawie art. 105 KPA.

⁸ Na podstawie art. 61 a KPA.

Badanie terminowości wypłaty świadczenia przeprowadzono na próbie 977 przypadków (450 wniosków rozpatrzonych przed terminem otrzymania środków, tj. 29 października 2024 r. i 527 wniosków rozpatrzonych po tym terminie). W przypadku 450 wniosków rozpatrzonych przed 29 października 2024 r.:

- 439 świadczeń została wypłacona w terminie do 29 listopada 2024 r. (30 dni od daty wpływu środków),
- 11 świadczeń wypłacono w terminie od 31 dni do 51 dni od daty otrzymania środków na wypłatę bonów.

Spośród 527 przyznanych po 29 października 2024 r. 285 świadczeń wypłacono po upływie 7 dni od daty przyznania, z tego w:

- 281 przypadkach bon wypłacono do 30 dni od daty przyznania świadczenia,
- 4 przypadkach bon wypłacono w terminie od 31 do 40 dni od daty przyznania świadczenia.

Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora MOPS: wypłaty świadczeń w późniejszych terminach zależały również od indywidualnych sytuacji świadczeniobiorców z czego najczęstsze powody to: błędne wskazanie numeru konta (np. konto zamknięte), niezgodność danych osobowych z numerem konta (co było wskazywane przez bank), niepodjęcie gotówki w terminie i konieczność przekazania środków finansowych w kolejnym m-cu. Późniejsze listy wypłat sporządzono w dniach: 14.11.2024 r., 21.11.2024 r., 03.12.2024 r., 09.12.2024 r. 18.12.2024 r. 24.12.2024 r.

(akta kontroli str. 9-10, 22-34, 127-132, 140-142)

7. W MOPS wg stanu na koniec stycznia 2025 r. wystąpiło 12 przypadków pozytywnie rozpatrzonych wniosków bez wypłaty bonu energetycznego. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora MOPS: pięć niewypłaconych świadczeń dotyczyło wniosków zatwierdzonych w 2024 roku; w czterech przypadkach beneficjenci bonu nie podjęli przekazanego do wypłaty świadczenia z kasy banku, a w jednym przypadku zatwierdzenie wniosku nastąpiło w dniu 31 grudnia 2024 r. i środki musiały zostać zwrócone. Siedem świadczeń były to świadczenia, które zostały zatwierdzone w 2025 roku, w tym: jedna sprawa dotyczyła długotrwałych wyjaśnień dotyczących rozbieżności w weryfikacji dochodów uzyskanych w systemie Empatia z Ministerstwie finansów oraz informacjami uzyskanymi z Urzędu skarbowego. Wymagało to podjęcia dodatkowych czynności m.in. uzyskania informacji z ZUS (trzykrotne zapytania). Trzy wnioski były rozpatrzone w zeszłym roku, a zatwierdzone w 2025 roku. W sprawach tych były wysyłane informacje do wnioskodawców o dwukrotnym przesunięciu terminu rozpatrzenia wniosków. Trzy wnioski były rozpatrzone i zatwierdzone w 2025 roku. W tych sprawach też były wysyłane informacje do wnioskodawców o dwukrotnym przesunięciu terminu rozpatrzenia wniosków. Ponadto w lutym 2025 zatwierdzono sprawę dotyczącą stwierdzenia nieważności decyzji z 16 października (organu pierwszej instancji) przez samorządowe kolegium odwoławcze w związku z błędem pracownika, dotyczącym usunięcia z systemu

informatycznego niewłaściwego członka rodziny, a co za tym idzie niewłaściwego obliczenia dochodu.

(akta kontroli str. 133-138)

8. W wyniku badania dokumentacji dotyczącej próby 50 wniosków⁹ (w tym 10 w których wydano decyzję odmowną przyznania bonu) ustalono, że:
- W 36 przypadkach prawidłowo weryfikowano wnioski pod względem kryterium dochodowego; w czterech przypadkach¹⁰ nieprawidłowo uwzględniono dochody z 13 i 14 emerytury, co opisano w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.
 - Prawidłowo weryfikowano wnioski pod kątem wpisania głównego źródła ciepła do CEEB (dotyczy 20 przypadków).
 - Przesłano wnioskodawcy informację o przyznaniu bonu energetycznego na wskazany adres poczty elektronicznej w przypadku podania we wniosku adresu mailowego (dotyczy 10 przypadków).
 - W czterech przypadkach, w których złożono dwa wnioski (pierwszy o świadczenie podstawowe, a następny o podwyższone) – dokonano rzetelnej weryfikacji i wypłacono świadczenie w prawidłowej kwocie, a w dwóch¹¹ – w kwocie zaniżonej, co opisano szerzej w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.
 - W 47 przypadkach wnioski rozpatrzono w terminie ustawowym, a w pozostałych trzech¹² po upływie tego terminu, przy czym w dwóch przypadkach wysyłano powiadomienie o przedłużeniu postępowania, natomiast w jednym nie wysłano powiadomienia.
 - Brak było udokumentowania weryfikacji w zakresie liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego (dotyczy całej próby). Jak wyjaśniła Dyrektor jednostki: System Sygnity służący do obsługi wniosków o bon energetyczny, w którym dokonywano weryfikacji ilości osób znajdujących się w gospodarstwie domowym umożliwiał weryfikację liczby osób gospodarstwa domowego w innych modułach systemu, natomiast nie umożliwiał dokumentowania wykonanych czynności w postaci wydruku z systemu. Na poziomie rejestracji wniosku przed dokonaniem jego kwalifikacji w systemie pokazywało się okno „walidacji” z listą „błędów/ostrzeżeń”. Informowało ono o wykryciu występowania innych wniosków dotyczących tego wnioskodawcy. Po sprawdzeniu kolejnych okien dotyczących innych modułów, które zostały wskazane w oknie walidacji weryfikowano czy wnioskodawca oraz obecnie wskazani we wniosku członkowie gospodarstwa domowego w nich widnieją i czy ma to wpływ na procedowany wniosek w sprawie bonu energetycznego. Po prawidłowym wprowadzeniu danych do wniosku oraz sprawdzeniu wszystkich walidacji mogło nastąpić zakwalifikowanie wniosku do dalszego procesu. Rozwiązania

⁹ O łącznej wysokości wypłaconych świadczeń w kwocie 20 904,33 zł, w tym: podwyższone świadczenie: 12 584,66 zł; przypadki podwójnych wniosków dot. tego samego adresu: 7 355,54 zł, decyzje odmowne po odwołaniach: 964,13 zł.

¹⁰ Nr urzędowy wniosku: MOPS.ŚR..004371.2024, MOPS.ŚR..005115.2024, MOPS.ŚR..000458.2024, MOPS.ŚR..000480.2024.

¹¹ Nr urzędowy wniosku: MOPS.ŚR..003811.2024, MOPS.ŚR..001562.2024.

¹² Nr urzędowy wniosku: MOPS.ŚR..002434.2024, MOPS.ŚR..002403.2024, MOPS.ŚR..006485.2024.

techniczne nie dają możliwości udokumentowania przeprowadzenia tych czynności przed kwalifikacją wniosku w obrębie oprogramowania wewnętrznego. Była także dokonywana weryfikacja danych osobowych w rejestrze PESEL. W systemie do obsługi świadczeń Sygnity istnieje funkcjonalność umożliwiająca wykonanie weryfikacji wniosku w zakresie m.in. danych osobowych w rejestrze PESEL w systemie zewnętrznym Empatia. Potwierdzenie dokonania powyższej weryfikacji widnieje w systemie i jest możliwość jej wydrukowania oraz otrzymania odpowiedzi w tym zakresie. Nie było zatem potrzeby dołączania do wniosku papierowej wersji tej weryfikacji. Sprawdzaliśmy tam m.in. adres zamieszkania i obywatelstwo członków gospodarstwa domowego. Jeżeli adres zamieszkania podany we wniosku nie pokrywał się z adresem zameldowania z systemu PESEL, przyjmowaliśmy, że wnioskodawca prawidłowo uzupełnił adres zamieszkania we wniosku i jest członkiem gospodarstwa domowego wymienionego we wniosku. Ustawa nie wymaga, żeby członek gospodarstwa domowego był zameldowany pod adresem zamieszkania oraz o tym, że osoby wymienione we wniosku są członkami gospodarstwa domowego wnioskodawcy. Wnioskodawca składał oświadczenie o miejscu zamieszkania podpisując we wniosku klauzulę o odpowiedzialności karnej.

- Nie dokonano pełnej weryfikacji w zakresie odrębności gospodarstw domowych, a dotyczyło to sytuacji, gdy na jeden adres złożono więcej niż jeden wniosek (w 14 przypadkach¹³). Jak wyjaśniła Dyrektor jednostki: wnioski o wypłatę bonu energetycznego były każdorazowo weryfikowane pod względem kryterium dochodowego, składu gospodarstwa domowego, głównego źródła ciepła oraz innych wątpliwości, które nie pozwalały na jednoznaczne rozpatrzenie sprawy. Liczbę osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego świadczeniobiorca podawał zgodnie z pouczeniem wskazanym we wniosku; Wskazał oświadczenie wnioskodawca składał podpisując klauzulę „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny”. Wszelkie weryfikacje wskazane w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy były przeprowadzane w systemie dziedzinowym Sygnity, który wskazywał ewentualne walidacje dotyczące innych danych w różnych wnioskach (przykładowo inne dane składu rodziny we wniosku o bon energetyczny i inne we wniosku o np. o świadczenia rodzinne) – informacje były na bieżąco weryfikowane i uzgadniane był stan faktyczny na dzień składania wniosku o bon energetyczny.
- Nie dokonano weryfikacji wniosku w oparciu o informacje z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (dotyczy całej próby). Jak wyjaśniła Dyrektor jednostki: Weryfikacje wskazane w art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy nie były możliwe do przeprowadzenia z uwagi na fakt, iż w gminie Olsztyn obowiązuje Uchwała Rady Miasta. Uchwała ta przewiduje, iż „w zakresie nieruchomości, na których zamieszkują

¹³ Nr urzędowy wniosku: MOPS.ŚR..003283.2024, MOPS.ŚR..005333.2024, MOPS.ŚR..004579.2024, MOPS.ŚR..004575.2024, MOPS.ŚR..002750.2024, MOPS.ŚR..002753.2024, MOPS.ŚR..005075.2024, MOPS.ŚR..005764.2024, MOPS.ŚR..003224.2024, MOPS.ŚR..003817.2024, MOPS.ŚR..003370.2024, MOPS.ŚR..004828.2024, MOPS.ŚR..005333.2024, MOPS.ŚR..004911.2024.

mieszkańcy dokonuje się wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, którą stanowi iloczyn ilości zużytej wody z danej nieruchomości oraz stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi”.

- W 10 przypadkach, w których wydano decyzje odmowne, nie poinformowano wnioskodawcy (strony postępowania) o możliwości wypowiedzenia się przed jej wydaniem co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań, co opisano szerzej w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 35-132, 140-142)

9. MOPS został poinformowany o złożeniu przez Urząd Miasta Olsztyna w dniu 14 sierpnia 2014 r. zapotrzebowania na wypłatę bonu zgodnie z art. 5 ustawy o bonie energetycznym. Urząd Miasta Olsztyna w dniu 14 sierpnia 2024 r. przekazał Wojewodzie zapotrzebowanie na wypłatę bonu¹⁴ na łączną kwotę 3 308 360,00 zł. Następnie w dniu 9 września 2024 r. Urząd Miasta Olsztyna przekazał Wojewodzie korektę¹⁵ wcześniejszego zapotrzebowania na kwotę 3 322 780 zł. MOPS w dniu 29 października 2024 r.¹⁶ otrzymał z Urzędu Miasta Olsztyna środki w kwocie 2 824 363 zł, a od 30 października 2024 r. rozpoczął wypłatę świadczeń.

(akta kontroli str. 144-150)

10. W 2024 r. w MOPS na realizację zadania zleconego z administracji rządowej w postaci bonu energetycznego wydatkowano łącznie 2 020 801,42 zł, w tym 58 792,18 zł stanowiły koszty obsługi zadania. Koszty te stanowiły 2,997% kwoty wypłaconych świadczeń i były niższe o 68,10 zł od kwoty należnej (3% sfinansowanych z dotacji wypłaconych bonów energetycznych). Zwrot niewykorzystanej dotacji celowej w kwocie 803 561,58 zł dokonano w dniu 30.12.2024 r. Główna Księgowa wyjaśniła, że MOPS nie posiadając odpowiednio wcześniej informacji o ostatecznej kwocie wypłaconych świadczeń, od których przysługuje kwota na koszty obsługi, z ostrożności nie może ustalić wcześniej przysługującej na obsługę kwoty dotacji. Wobec tego decyzje o wydatkowaniu przysługujących kosztów obsługi dokonuje się dopiero po księgowym ustaleniu wartości wypłaconych świadczeń dla osób fizycznych. Poza tym środki z obsługi w zdecydowanej większości przeznaczone są na wynagrodzenia pracownicze, co utrudnia ich precyzyjne wyliczenie ze względu na ruchomość składników i pochodnych wynagrodzeń.

(akta kontroli str. 139, 143-163)

11. Według stanu na dzień 31 stycznia 2025 r. MOPS nie wypłacił 12 świadczeń na łączną kwotę 3994,97 zł¹⁷. Dyrektor MOPS wyjaśniła, w roku bieżącym nie otrzymaliśmy decyzji w sprawie przyznanych środków finansowych na ten cel; nie jest możliwe niezwłoczne ich wypłacenie. Aktualnie pozostaje do

¹⁴ znak sprawy 192376 08 2024- W (UID:4554694).

¹⁵ znak sprawy 200852 09 2024 – W (UID:4574718).

¹⁶ Gmina Olsztyn otrzymała na rachunek z Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie środki na wypłatę bonu energetycznego w dniu 25 październik 2024 r.

¹⁷ Informacje o wnioskach nierozpatrzonych przedstawiono w pkt. 4 Wystąpienia pokontrolnego.

ponownego rozpatrzenia jeden wniosek, który 10 lutego 2025 r. został zwrócony z Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

- 12.** Dyrektor MOPS, posiadając odpowiednie pełnomocnictwo udzielone przez Prezydenta Miasta Olsztyn, w terminie określonym w art. 6 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym przedstawiła Wojewodzie rozliczenie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat bonu energetycznego, z wyodrębnieniem liczby i kwoty wypłaconych bonów energetycznych, sporządzone za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2024 r. Nastąpiło to 27 stycznia 2025 r. za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) oraz 28 stycznia 2025 r. za pośrednictwem eDoręczeń, opatrzone podpisem kwalifikowanym Dyrektor MOPS – do Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie. Ujęte w rozliczeniu kwoty wypłaconych świadczeń były zgodne z ewidencją księgową.

(akta kontroli str. 3-8, 133-138, 164-172, 178-185)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stwierdzone
nieprawidłowości

- 1.** W 42 przypadkach¹⁸ (spośród 6409 rozpatrzonych przez MOPS wniosków) nie dotrzymano określonego w art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym terminu rozpatrzenia wniosku o wypłatę bonu energetycznego. Rozpatrzono je bowiem po upływie 60 dni od dnia prawidłowego złożenia wniosku¹⁹. Jak wyjaśniła Dyrektor: weryfikacji dochodu opodatkowanego dokonywano w systemie „Sygnity” poprzez dedykowaną temu procesowi funkcjonalność. W przypadku braku uzyskania takich informacji wspomagano się danymi przekazywanymi na wniosek o udostępnienie danych osobowych z Urzędu Skarbowego, Wojskowego Biura Emerytalnego, Biura Emerytalnego Służby Więziennej, Biura Emerytalnego MSWiA – drogą elektroniczną (e-puap), lub ZUS (PUE ZUS) oraz ewentualnymi dodatkowymi wyjaśnieniami zarządców budynków lub wnioskodawców. Ponadto brano pod uwagę oświadczenia pisemne składane przez stronę dotyczące dochodów nieopodatkowanych. Tym samym proces rozpatrzenia niektórych wniosków nie mógł zostać zrealizowany w ustawowym 60 dniowym terminie. Pewną grupę stanowią wnioski, na które pomimo wysłania nawet kilkakrotnych pism o udostępnienie danych do organów emerytalno-rentowych lub Urzędu Skarbowego nie otrzymano odpowiedzi w terminie. Część spraw wymagała uszczegółowienia po uzyskaniu podstawowego zapytania lub zebrania dodatkowych wyjaśnień/dokumentów. Pewien procent tych spraw był spowodowany zbyt późnym wysłaniem zapytania o weryfikację dochodową w systemie „Sygnity” lub późnym wysłaniem dodatkowego wniosku do ZUS, WBE, BESW, US. Częstą przyczyną wydłużania się terminu rozpatrzenia wniosku była konieczność pozyskania dodatkowych informacji o kwocie dodatkowego rocznego świadczenia dla emerytów i rencistów (tzw. „13” i „14” emerytury). Kolejną kwestią wymagającą zebrania dodatkowych wyjaśnień była konieczność rozstrzygnięcia poprawnego złożenia deklaracji dotyczącej źródeł ciepła i źródeł spalania paliw (tzw. deklaracji CEEB). W przypadkach, gdy zgłoszenia były składane przez zarządców budynków i nie

¹⁸ Wartość wypłaconych świadczeń w kwocie: 12 032,19 zł.

¹⁹ W 32 przypadkach opóźnienie wynosiło poniżej 20 dni, w 10 przypadkach opóźnienie wynosiło od 21 dni do 52 dni.

byli to indywidualni właściciele lokali widniały zbiorowe deklaracje na więcej niż jedno mieszkanie w danym budynku. Z wydruku nie wynikało jednoznacznie, którego mieszkania i w jakim zakresie dotyczy zgłoszenie. Wskazywano jedynie ilość lokali, ich numery natomiast rodzaj i liczba źródeł ciepła zainstalowanych i eksploatowanych w budynku była wykazywana bez szczegółowego przyporządkowania do numeru lokalu. Rodziło to wątpliwości co do rozstrzygnięcia sprawy przyznania podwyższonej kwoty bonu. W związku z powyższym dodatkowo ustalano te dane z wnioskodawcami lub zarządcami budynków. Dodatkową trudnością w realizacji zadania był fakt, iż zadanie to zlecane jest gminom, a okres realizacji jest bardzo krótki (1 sierpnia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.), co w przypadku upoważnienia ośrodka pomocy społecznej wymusza zmianę organizacji pracy, tak aby większość zadań wykonywali pracownicy zatrudnieni na pełnych etatach, którym to powierzono dodatkowe obowiązki poza podstawowym wymiarem. Stopień trudności w prawidłowym procedowaniu wniosków jest na tyle duży, że nie pozwala na realizację zadania przez nowych pracowników (nabór, szkolenia itp.). W tym czasie notowaliśmy również liczne problemy techniczne z pozyskiwaniem informacji elektronicznych zarówno z przez system dziedziny „Sygnity” (o dochodach z Ministerstwa Finansów i składkach na ubezpieczenie zdrowotne z ZUS) jak i systemy e-puap, PUE-ZUS.

(akta kontroli str. 133-142)

2. W sześciu przypadkach (spośród 50 zbadanych) nierzetelnie zweryfikowano (rozpatrzono) wnioski o wypłatę bonu energetycznego, tj.:

- W dwóch przypadkach przyznano świadczenie podstawowe w wysokości odpowiednio 300 i 400 zł, mimo że wnioskodawca ubiegał się o świadczenie podwyższone, ponieważ wskazane we wniosku główne źródło ogrzewania było wpisane do ewidencji emisyjności budynków. Dopiero w wyniku korekty, o której mowa w art. 4 ust. 7 ustawy o bonie energetycznym podwyższono świadczenie do wysokości odpowiednio 600 zł i 800 zł.
- W czterech weryfikując wniosek w zakresie kryterium dochodowego bezzasadnie uwzględniono w nim otrzymane przez wnioskodawcę dodatkowe roczne świadczenie pieniężne (13 i 14 emeryturę) w wyniku czego wydano decyzję odmawiającą wypłaty bonu energetycznego z powodu przekroczenia kryterium dochodowego. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora MOPS: przypadki wydawania przez MOPS decyzji odmawiającej bonu energetycznego w związku z przekroczeniem kryterium dochodowego przy braku odjęcia od dochodów 13 i 14 emerytury dotyczyły decyzji wydanych w sierpniu 2024 r. MOPS nie uwzględnił początkowo zapisów art. 11 ust. 1 Ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o kolejnym dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów uznającego, że dodatkowe świadczenie (13 i 14 emerytura) jest świadczeniem nieopodatkowanym. Przyczyną niewłaściwego podejścia było uznanie, że zapisy bieżącej ustawy w tym zakresie nie różnią się od przepisów Ustawy obowiązującej w 2022 roku, która to zwalniała kwotę 13 i 14 emerytury od podatku dochodowego i tym samym dochód ten nie był ujmowany w informacji, którą MOPS pozyskiwał z Ministerstwa Finansów w celu weryfikacji dochodów. Po właściwej interpretacji przepisów na początku września, dokonano weryfikacji oraz korekt i zmian wydanych poprzednio

nieprawidłowych decyzji. Kwota wypłaconych z tego tytułu świadczeń wyniosła 964,13 zł.

(akta kontroli str. 88-124, 139-142)

3. W toku 10 postępowań, które zakończyły się wydaniem decyzji o odmowie przyznania bonu energetycznego nie poinformowano wnioskodawcy (strony postępowania) o możliwości wypowiedzenia się przed jej wydaniem co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Było to niezgodne z art. 10 § 1 KPA, który zobowiązuje organ administracji publicznej przed wydaniem decyzji do umożliwienia wypowiedzenia się stronie co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora MOPS: W siedmiu przypadkach po złożeniu przez stronę wniosku, a przed wydaniem decyzji administracyjnej nie zaistniały żadne nowe okoliczności, nie wpłynęły nowe dowody i materiały oraz nie zgłoszono nowych żądań, które skutkowałyby koniecznością powiadomienia strony w trybie powyższego przepisu. W dwóch kolejnych przypadkach miała miejsce analogiczna sytuacja, z taką różnicą, że nowe okoliczności pojawiły się po wydaniu decyzji administracyjnej. W tych przypadkach wydano zawiadomienia o wszczęciu postępowania w trybie art. 61 par. 1 i 4 KPA i wydano nowe decyzje w sprawie świadczeń. W ostatnim przypadku²⁰, pomimo otrzymania informacji z ZUS po złożeniu wniosku, a przed wydaniem decyzji nie wysłano zawiadomienia do wnioskodawcy (zgodnie z art. 10 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego), co nie zamknęło możliwości wypowiedzenia się strony nawet po wydaniu decyzji odmownej, czego potwierdzeniem jest złożenie przez stronę odwołania, które doprowadziło do wydania pozytywnej decyzji.

NIK zwraca uwagę, że stosownie do postanowień 10 § 2 KPA organ administracji publicznej może odstąpić od realizacji zasady określonej w § 1 tylko w przypadkach, gdy załatwienie sprawy nie cierpi zwłoki ze względu na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną. Wskazane w ww. wyjaśnieniach okoliczności nie mogły być zatem podstawą odstąpienia od realizacji obowiązku określonego w art. 10 § 1 KPA. Stronie przysługuje bowiem ustawowe prawo wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji administracyjnej, a tym bardziej w przypadku wydania decyzji odmawiającej przyznania świadczenia.

(akta kontroli str. 139-142)

V. Uwagi i wnioski

Uwzględniając obowiązujące w dniu podpisania wystąpienia pokontrolnego przepisy ustawy o bonie energetycznym, które nie przewidują możliwości złożenia w 2025 r. wniosku o wypłatę bonu energetycznego, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

²⁰ Nr urzędowy wniosku: MOPS.ŚR.005115.2024.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie²¹ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Olsztyn, 21 marca 2025 r.

Kontroler
Artur Żukowski
Starszy Inspektor
Kontroli Państwowej
/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie
Mariusz Lenkiewicz
Dyrektor
/podpisano elektronicznie/

²¹ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych NIK. W przypadku zaś doręczania przesyłki listowej z zastrzeżeniami przez operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia.